Societat | Sofia Cabanes | Actualitzat el 21/04/2017 a les 12:15

Fàtima Llambrich: «És difícil decidir a qui hem de tindre sempre a presó i a qui no»

La periodista de l'Ametlla de Mar relata a "Sense cadàver" (Ara Llibres) els detalls de la investigació que va permetre condemnar l'ampostí Ramon Laso

Fàtima Llambrich en la presentació del seu llibre a Tortosa.

Ramon Laso va ser condemnat a 30 anys de presó pel doble homicidi de la seua parella i el cunyat l'any 2009, quan vivien als Pallaresos. Nascut en un poble d'Andalusia, Laso va fer arrels a Amposta durant els anys 80 i 90. La petjada que va deixar a la capital del Montsià no s'ha esborrat de la memòria d'aquells que el van conèixer. A principis dels 90 ja va ser condemnat a 57 anys de presó per la mort de la seua primera dona i el seu fill. Dos crims comesos en diferents èpoques i entorns, però que mantenen colpidors paral·lelismes. A ?sense cadàver' (Ara Llibres), la periodista Fàtima Llambrich (L'Ametlla de Mar, 1980) disseccionа una de les investigacions criminals més transcendents dels darrers anys. Sense cadàver, ni arma del crim, ni testimonis, ni proves biològiques, ni confessió,... Ramon Laso ha sigut culpat pel doble homicidi dels Pallaresos, en la que és la primera sentència ferma d'este tipus a l'Estat espanyol. Qui és Ramon Laso? i què el mou? Són també algunes de les respostes que trobem en este llibre.

- Este és un cas que pot marcar un punt d'inflecció en la justícia espanyola, perquè el Tribunal Suprem ha ratificat la condemna contra Laso, però això no ho sabies encara quan vas iniciar la investigació. Què va ser el que et va decantar a treballar-hi?

- Jo estava treballant a TV3 i va sortir una informació publicada al EL PUNT de que s'estava buscant dos persones que havien desaparegut, dos cunyats. I que la parella d'una d'estes dos persones, Ramon Laso, tenia uns antecedents policials. Aquí ja em va picar la curiositat. "Anem a

veure què és això", em vaig dir. Des de TV3 vaig seguir el sumari i vaig començar a veure que el cas donava molt de sí. Després d'unes de poques setmanes hi va haver la detenció. Se'l va enviar a la presó per doble homicidi quan, periodísticament, del que es parlava era de dos desaparicions i és un altre segon crit per a mi. Es parlava d'homicidi, però no hi havia els dos cossos,... i llavors ja va ser quan vaig decidir posar-m'hi amb el cas. Perquè en periodisme sí que segueixes la investigació, la detenció,... però fins que no hi ha el judici no tornes a un seguiment. El dia a dia et porta a fer això. Em vaig decidir a posar-m'hi i a trencar este ritme del dia a dia.

- A la novel·la relates en primera persona les teues trobades a la presó amb Ramon Laso. Com accedeixes a ell?

La meua idea era que, si feia un llibre d'això, no podia ser un llibre explicant una investigació policial. No podia ser un resum de les investigacions. Hi havia d'haver una feina pròpia i això només ho podia fer anant a veure a Ramon Laso a presó.
El primer dia quan arribo, m'ho jugava tot en una carta. Sabia que, depenent de com anés, a partir d'aquella trobada hi podia haver una continuïtat en les trobades o no. Vaig apostar per explicar-li des del primer moment que sóc periodista, que havia tractat el tema, que l'havíem gravat servint cafès al bar on treballava i que vam guardar les imatges fins al dia que el van detenir, que havíem parlat d'un presumpte doble homicidi,... i la vaig dir "vinc aquí per fer un llibre en què no només s'explicarà el que tu expliques, sinó tota esta investigació de la Unitat Central de Persones Desaparegudes dels Mossos d'Esquadra i, a més a més, aniré a buscar la investigació que va fer en el seu moment Policia Nacional". Llavors jo pensava que em diria, "muy bien, pues vaya usted yéndose de aquí", i la veritat és que no, és que hi va haver continuïtat. Ja vaig veure en un primer moment que, per part d'ell, seria o "sí" o "no", i que ja no hi hauria més dubtes. I va ser que sí. I han sigut 4 anys.

- De fet, ja en un primer moment s'estableix una relació com de respecte mutu. Ell en un moment donat, segons expliques, et pregunta: "Tú me crees?" i tu li contestes, "yo te respecto".

- Clar, jo hi era allí com a periodista. Li vaig voler deixar ben clar. I la relació seria entre una periodista i una persona que és entrevistada. I crec que això ho he mantingut i es manté durant tot el llibre i ho estic mantenint encara. Si el crec o no, és el de menys. Per això quan em pregunten què hi penso, sempre remarco que això és igual. Perquè si jo dic el que penso, el que llegeix no ho farà. El que he de fer jo és treballar molt per a que el que llegeix tinga molta informació i que puga anar contrastant i traient les seues pròpies conclusions.

- Una de les coses més interessant de la novel·la és la combinació del relat periodístic, la investigació novel·lada, amb el relat autobiogràfic que fa el propi Laso, a través de dos quaderns, sobre la seua versió dels fets. Què diuen estos quaderns sobre la seua història?

- Una de les llibretes és actual, del 2015 i es pot dir que l'escriu perquè sap que jo estic fent el llibre. Però l'altre llibre l'escriu a presó a principis o mitjans dels noranta i és la llibreta per a la Junta de Tractament a Presó per a l'avaluació del seu comportament i valorar si després se li han de donar permisos o no. Per tant, la intencionalitat és diferent. Però amb independència d'això, el que tu pots anar vinculant entre una llibreta i una altra són els vincles que ell té amb el seu entorn i per què els trenca. És un Ramon Laso quotidià que aporta informació que no és susceptible de ser investigada per la policia, però que ens permet fer un dibuix de la persona i valorar conductes que en judici no tenen per què sortir.

- El que queda clar llegint-lo és que ell és manté ferm en la seua innocència tan en el parricidi d'Amposta com en els dos homicidis dels Pallaresos.

- Clar, però si tu vas a presó, difícilment trobaràs algú que no defense la seua innocència. Per tant, gran part de les xerrades que he tingut amb ell no anaven sobre esta investigació, com tampoc no han anat sobre el doble parricidi pel qual va ser condemnat, perquè a ell no li interessa, perquè

este estigma l'ha condicionat al llarg de la seua vida. Llavors, era jugar amb això. Però tampoc ha sigut un problema, perquè en el moment que ell em relata el seu discurs amb què basa la seua innocència, jo ja ho tinc. Poc més podrà aportar.

- Buscant sobre la seua vida, el seu passat i el seu present, també fas un retrat del que va ser la societat d'Amposta dels 80 i 90, així com del poble on ell va nàixer, a Andalusia, contrastats amb la societat actual.

- Sí, i la idea també era fer un dibuix dels aspectes judicials tant de finals dels anys 80/ principis dels 90, que és la investigació de Policia Nacional pel doble parricidi, com ara, amb la investigació pel doble homicidi de la que era la seua parella i el seu cunyat. I hi ha una semblança, i és que tant Policia Nacional de Lleida i Tortosa, com la Unitat Central de Persones Desaparegudes dels Mossos són gent que acaba nedant a contracorrent. Són dos investigacions que, per raons completament diferents, no són fàcils, són molt tècniques. I és la gràcia del cas.

Jo sempre li dic al Ramon, "mira Ramon, no has tingut sort. No vas tenir sort als anys 90 i no has tingut sort ara. I no has tingut sort per la manera de ser dels investigadors amb què tu t'has trobat". Esta també ha sigut una altra de les dificultats del llibre. Tothom coneix la història, la gràcia és que, tot i conèixer-la, t'interesse llegir-la.

A principis dels 90 els dos parricidis van ser arxivats en un primer moment, si no hi ha gent que li posa ganes per aixecar això, i ja no depèn de ser bon professional, estos casos estarien avui dia arxivats. En el cas de les dos desaparicions dels Pallaresos també, és una investigació que duia Mossos d'Equadra i queda com un "cas fred", que se sol dir. És a dir, "hem fet tot el possible, però ja no sabem per on tirar". Ho reprèn una unitat més especialitzada, fa un altre tipus d'investigació, i és aquí quan s'acaba detenint Ramon Laso.

- **- Parlant sobre este tipus d'investigació que va fer la Unitat Central de Persones Desaparegudes dels Mossos d'Esquadra, ha estat pionera a nivell de l'Estat perquè sense cadàver, ni proves biològiques, ni arma del crim, ni confessió,... ha aconseguit reunir suficients indicis com per incriminar Ramon Laso.**

- Sí, hi ha un capítol del llibre en què faig comparacions amb altres casos en què també hi ha hagut sentència sense cadàver, però hi ha altres tipus d'indicis. Com per exemple en el cas ?Marta del Castillo', hi havia la confessió, restes biològiques,... La dificultat d'este cas ha estat recollir un seguit de proves indiciàries, sense cap testimoni, ni proves biològiques, el manté la seua innocència... és a dir, hi ha un cúmul de condicionants que el fan únic.
Tan únic com que és la primera sentència a Espanya en este sentit. Com que ja està ratificada pel Tribunal Suprem, això fa que puga obrir pas a altres investigacions similars.

Al 2015 hi va haver 38 sentències per violència de gènere en què home matava o agredia a dona i en dels 6 casos l'agressor havia intentat amagar el cos de la víctima amb la idea que semblés una desaparició. La gràcia d'això és que es passa d'un no delicte, com és la desaparició, al delicte, que és l'homicidi. Este canvi fa que això puga servir per a altres desaparicions que hi puga haver.

Llambrich durant la signature del seu llibre 'Sense Cadàver' (Ara Llibres) Foto: Sofia Cabanes

- L'altra pota de la novel·la, és el relat de la investigació dels Mossos, de la Unitat Central de Persones Desaparegudes, la rutina insistent d'este equip en molts moment poc agraïda. Com aconsegueixes explicar amb tant de detall les interioritats d'esta investigació?

- Vaig demanar una sèrie d'entrevistes de manera oficial. La idea era veure com la personalitat de la gent pot arribar a repercutir amb la investigació en sí. Per això en les entrevistes no només parlàvem de la investigació sinó anar més enllà i conèixer el seu caràcter. Vam parlar amb cadascun dels agents que hi van participar per separat.

- La història de Ramon Laso és singular també pels paral·lelismes que trobem entre els crims d'Amposta i els Pallaresos, tot i que amb gairebé 30 anys de diferència. La motxilla que carregava Laso pel parricidi d'Amposta no el va ajudar gaire en esta segona investigació.

- Exacte, Mossos el que fa quan agafa el cas des de Sabadell és venir a la Comissaria de la Policia Nacional de Tortosa a recuperar l'arxiu i parlar amb els investigadors d'aquell cas. El que acaben fent per demostrar la capacitat delictiva de Laso, es posar sobre la taula el cas d'Amposta, tot i que sí que és cert que en judici la capacitat delictiva com a tal no servix per acabar condemnant, sí que va servir per motivar la detenció i algunes de les diligències que van demanar. El que fan es demostrar que la conducta es repetix. En els dos primers homicidis a la que era la seua dona i el seu fill, considerem que es repeteixen unes pautes de conducta. Mossos defensa que en els dos casos Ramon Laso es desfà de la parella i equiparen el rol del xiquet i el cunyat dels que també es desfà.

- Durant l'investigació com t'has relacionat amb l'entorn immediat de Ramon Laso?

- Ha estat delicat, però forma part de la feina. Va haver una part de l'entorn amb qui en un primer moment no hi vaig contactar, perquè sabia que els hi hauria de parlar en el moment d'elaborar el

30 Minuts que vam fer sobre el cas per a TV3. En estos temes procuro ser pràctica. Si la família vol parlar-ne, bé. I si no vol tampoc s'ha d'insistir. Alguns familiars no hi van voler parlar a càmera, però em van deixar entrar a casa, em van explicar que estaven cansats mediàticament i que va ser molt dur per a ells la segona detenció. I vam estar parlant d'una sèrie d'aspectes que ens van donar pinzellades. Ells van poder preservar la intimitat i el lector ja es fa una idea de la situació, sobre el vincle i el sofriment que comporta per a la família.

- Per aquell cas, el d'Amposta, va ser condemnat a 57 anys de presó i va obtenir la llibertat condicional al cap de 8. Casos com el de Laso, amb personalitats com la seua, que ha estat diagnosticat de psicopatia, posen en dubte la reinsersió?

- Circumstàncies com esta és el que més alarma a la gent, però la llei és el que és. A ell se'l va condemnar a 57 anys amb el Codi Penal antic, anterior al 1995. Amb el nou Codi Penal, el bon comportament i el treball dins a la presó no redueix condemna. Amb la llei actual no hagués acabat complint 57 anys, perquè la llei no contempla el compliment de condemnes tan llargues, però tampoc se'n hagués anat al carrer amb 8. Per això l'actual condemna de 30 anys, no acabarà sent de 30, però tampoc serà de 7.

Sobre la reinserció, hi ha un informe de la Junta de Tractament de mitjans dels anys 90 quan estava en el tercer grau que ve a dir que no és possible que es tornen a donar les mateixes circumstàncies que han portat esta persona a cometre estos fets delictius, per tant, no hi ha risc de reincidència i per tant el podem deixar al carrer. Quan els investigadors de Mossos llegeixen això, el que fan es treballar per demostrar que precisament s'han donat les mateixes circumstàncies amb els rols de persones i les situacions.

És difícil determinar a qui hem de tindre sempre a presó i a quí no. Si s'aposta per la reinserció ens l'hem de creure, però sempre hi haurà una part de risc. Després s'ha de valorar altres aspectes i un d'estos és la psicopatia, però això depèn de la Junta de Tractament.

- Després d'haver llegit la novel·la, quina ha estat la reacció de Laso?

- A veure si me'n recordo de les paraules exactes,... "felicitades, me ha gustado mucho, se nota que tienes muchas fuentes y mucha información". Cadascú aquí li posa el seu context. Llavors jo li vaig dir "gràcies, però m'hauries de dir els aspectes negatius, perquè ja ens comencem a conèixer i sé que per a tu n'hi ha". Tot el que implica la investigació de Policia Nacional als anys 90 i tot el que implica la seua vida a Amposta i a les Terres de l'Ebre entre finals dels 80 i 90, no li agrada gens i, al final, em va vindre a dir que m'ho hagués pogut ventilar amb dos pàgines i no calia fer tants de capítols. I és cert que ho hagués pogut ventilar amb dos pàgines, però si no, no haguessem entès la societat d'aquell moment i com actua Laso en este context. També serveix per fer els paral·lelismes, les seues relacions de parella, o la manera que ell té d'argumentar les seues conductes.

- No sé si com a periodista, un cop acabada la investigació, t'has plantejat de tallar la relació amb Ramon Laso.

- És que no l'he acabat! Este és el problema, (riu). Jo no sé quan acabaré les visites a la presó amb Ramon Laso. El que sí sé és que amb criminologia, la finalitat no pot ser un llibre. És a dir, jo m'ho he passat bé escrivint-lo, m'ha servit per ordenar bé la investigació i per veure les mancances que tinc... però la finalitat última no podia ser el llibre. Per això he tardat 4 anys, perquè l'evolució és un dels punts d'interès. Considero que a partir d'ara i pot haver una evolució. L'interès en criminologia és pensar a llarg termini. De fet, si tothom hagués pensat a curt termini la primera investigació s'hagués tancat, la segona investigació s'hagués tancat i jo no hagués fet el llibre. No té per què sortir cap llibre més, però no he acabat encara.